

Оксана Подоляк

студентка гр. ФФзм-21,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Світлана Савчук

ОСНОВНІ НАПРЯМИ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Бюджетна політика є однією з складових частин фінансової політики; її слід розглядати як сукупність дій і заходів, які проводяться державою і органами місцевого самоврядування у сфері доходів і видатків бюджетів всіх видів. Загальні основи бюджетної політики визначає держава в особі Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України та інших фіскальних органів. Що стосується бюджетної політики органів місцевого самоврядування, то також основні засади її формування та реалізації визначають державні органи у відповідних нормативних документах (наприклад, у Бюджетному кодексі України), проте органи місцевого самоврядування мають певну свободу стосовно своєї бюджетної політики в частині її стратегії (визначення довгострокових цілей) і вирішення тактичних питань в межах чинного законодавства).

Розглянемо основні блоки питань, які вирішуються у сфері державної бюджетної політики України у другій половині 2023 р., у важкий період війни.

1. Першочерговим завданням бюджетної політики виступає збільшення обсягів бюджетних ресурсів, які можна спрямувати на потреби оборони і національної безпеки, а також оптимізація бюджетних видатків в частині визначення найбільш нагальних і важливих їх видів в умовах воєнного стану. Для цього урядом регулярно вносяться законопроекти, якими передбачається збільшення дохідної та видаткової частини державного бюджету для фінансування першочергових потреб держави, пов'язаних з війною, соціальною підтримкою населення тощо.

Одним з шляхів збільшення видаткової частини Державного бюджету України у 2023 р. стало зростання доходів від адміністративних штрафів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; плати за користування залученими державою кредитами та позиками; інших надходжень; повернення кредитів та збільшення показників фінансування загального фонду державного бюджету за борговими операціями. Такі міри є обґрунтованими і певною мірою зумовленими пошуком додаткових джерел доходів держбюджету у зв'язку із його значною дефіцитністю.

2. В умовах використання програмного підходу фінансування державних видатків наступним актуальним напрямом бюджетної політики є удосконалення методичних підходів до формування самих бюджетних програм. У цьому контексті наказом Міністерства фінансів України від 25 серпня 2023 р. № 465 затверджено «Методичні рекомендації щодо формування бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету». В ньому визначено основні вимоги щодо складання бюджетних програм на різних стадіях

бюджетного процесу в частині визначення їх результативності та посилення транспарентності бюджетного процесу. Обґрунтовано вимоги щодо забезпечення зв'язку бюджетної програми із цілями державної політики та визначення результативних показників. Реалізація Методичних рекомендацій сприятиме більш досконалому застосуванню програмно-цільового методу та підвищить якість складання і виконання бюджетних програм.

3. Проходить оптимізація здійснення видатків з державного бюджету в умовах дії воєнного стану. Зокрема, це стосується казначейського виконання державного бюджету в частині черговості бюджетних платежів, зокрема щодо: виготовлення проєктно-кошторисної документації; функціонування промислових індустріальних парків; запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціального характеру та ліквідації їх наслідків; фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Необхідність такого впорядкування дасть змогу покращити оперативність платежів, спрямованих на підтримку бізнесу і населення, а в перспективі стимулюватиме відбудову в державі.

4. Постійно здійснюються заходи із забезпечення виконання державного та місцевих бюджетів, зокрема в частині розподілу субвенцій соціального призначення, зумовлених наслідками військових дій і наявністю внутрішньо переміщених осіб; перерозподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів Надзвичайної кредитної програми для відновлення України; фінансової підтримки Укрзалізниці.

5. Проводиться фінансова підтримка відновлення країни з фонду ліквідації наслідків збройної агресії. Так, в аналізований період виділялися кошти на такі першочергові потреби: підготовка кадрів і військ, медичне забезпечення особового складу, ветеранів військової служби та членів їхніх сімей, ветеранів війни; фінансування будівництва магістральних водогонів пошкоджених у зв'язку із знищенням Каховської гідроелектростанції; фінансування будівництва, ремонту та інших інженерно-технічних заходів із захисту об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору критичної інфраструктури.

6. Дієвим інструментом для вирішення окремих виняткових проблем, пов'язаних з війною, є резервний фонд Державного бюджету України. З нього протягом останніх місяців проводилося фінансування різноманітних невідкладних заходів, зокрема: виділення коштів обласним військовим адміністраціям тих територій, які значно постраждали внаслідок збройної агресії, для будівництва військових інженерних і фортифікаційних споруд; фінансова державна підтримка суб'єктів господарювання всіх форм власності, що здійснюють виробництво електричної енергії на теплових електростанціях та/або теплоелектроцентралях, шляхом здешевлення вартості кредитів; виплата одноразових грошових допомог члену сім'ї волонтера, який загинув під час надання волонтерської допомоги; зміцнення обороноздатності держави; покриття витрат об'єктів державної, комунальної та приватної власності, у приміщеннях яких безоплатно розміщувалися внутрішньо переміщені особи; фінансування заходів щодо транспортування питної води на потреби Дніпропетровської області [1].

Наведені приклади напрямів державної бюджетної політики України свідчать про наявність великої кількості нових екстраординарних потреб у зв'язку з розв'язаною росією повномасштабною війною. Уряд використовує усі доступні і законні засоби для того, щоб вирішувати ці проблеми і, саме головне, щоб забезпечити Перемогу України. Звичайно, що важливу роль у реалізації сучасної бюджетної політики відіграє потужна фінансова і військова допомога демократичних зарубіжних країн – наших партнерів у боротьбі з агресором.

Список використаних джерел:

1. Огляд інструментів фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (за період 16 серпня – 15 вересня 2023 р.). / Національний інститут стратегічних досліджень. Центр економічних і соціальних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-stanu-v>